

Saskaņā ar Bībeles rakstiem, senatnē pasaule kļuva tik ļaunuma pilna, ka Radītājam nācās iznīcināt zemi un gandrīz visu, kas uz tās, varenos plūdus. Tikai Noa un viņa ģimene izdzīvoja. Noa trīs dēli bija Šems, Hams un Jafets. No Šema radās semītiskās rases Vidējos Austrumos. No Hama hamītiskās rases Āfrikā un Kānaānā, savukārt atlikusī cilvēce ir cēlusies no Jafeta.

Viens no Šema dēliem bija Asurs. Bībelē rakstīts: *“No šīs zemes izgāja Asurs un uzcēla Ninivi, Rehobotas pilsētu un Kalni.”* (1. Mozus 10:11). Ninive kļuva par Asīrijas impērijas politisko galvaspilsētu. Tā atradās Tigras upes austrumu krastā, pretī tagadējai Mosulai Irākas ziemeļos. Arābi to pazina kā *Kuyunjik*. Kalne atradās apmēram 30 km uz dienvidiem no Ninives, un tā kļuva par Asīrijas militāro centru; tā bija pazīstama arī kā Nimruda. Šo Asīrijas impērijas lielo pilsētu vēsture ir tiešām interesanta.

1964. gada *Britannica* enciklopēdijas izdevumā rakstīti šādi vārdi: “Šumeru ķēniņa saraksts, kuru atrada vēlu otrās tūkstošgades sākumā, runā par valdniekiem pirms plūdiem un pēc plūdiem.” (2. sējums 960. lpp) Tie, kuri valdīja pirms plūdiem, kopā 10, valdīja desmitiem tūkstošu gadu katrs. Mēs skaidri saprotam, ka viņi pārspīlē, tomēr arī Bībele liecina, ka pirmie desmit sentēvi dzīvojuši neparasti ilgu laika posmu (skat. 1. Mozus 5. nodaļu).

Pirmais kara valdnieks asīriešu vēsturiskajos ierakstos bijis *Sharrum-kin*, labāk pazīstams kā Sargons I. Viņa vārds nozīmē “karalis ir likumīgs”, kas ir nozīmīgi, jo tieši viņa dzimšana ir bijusi nelikumīga. Uz māla plāksnes tika atrasts šāds uzraksts: “Sargons, varenais karalis, *Akadas* karalis. Mana māte bija klejotāja, savu tēvu es nepazinu... Mana māte mani ieņēma, slepenībā mani iznēsāja un ielika mani niedru grozā, kas bija aizvākots ar piķi. Viņa iemeta mani upē, kuras viļņi mani neapdraudēja. Upe mani nesa pa straumi arvien tuvāk Akki; Akki pieņēma mani kā savu dēlu un audzināja mani.” (The Ancient Near East, 1. sējums, 85., 86. lpp. oriģ.)

Liekas, ka Sargonam uzsmaidīja laime, jo viņš ieguva dinamisku raksturu un neremdināmas ambīcijas. Par spīti viņa necilajai dzimšanai, viņam izdevās iegūt troni un vadīt savu armiju uz priekšu, lai izveidotu impēriju. Viņš apgalvo, ka savus ieročus ir mazgājis Persijas līcī un nocirtis Lebanona ciedru kokus. Austrumos viņš iekaroja Elamu un saskaņā ar saviem paša pierakstiem, sasniedza arī Tauru kalnus dienvidu Turcijā.

Viņa galvaspilsēta bija Akada, tādēļ viņu bieži sauca par “Akadas Sargonu”. Saskaņā ar neseniem pētījumiem, Akada atradusies netālu no tagadējās Bagdādes.

Pirms Eblas pilsētas atklājumiem tika uzskatīts, ka Sargons bija neapstrīdams visu Vidējo Austrumu valdnieks. Šī vieta ir pieminēta vairākās māla plāksnēs, tomēr vienmēr tika pieņemts, ka Ebla ir kāds nozīmīgs ciems kaut kur Mezopotāmijā. Tā tas tika pieņemts, līdz kāds divdesmit trīs gadīgs pētnieks Paulo Matjē (Paulo Matthiae) devās uz Sīriju, lai izpētītu, kur Romas Universitāte varētu veikt arheoloģiskos izrakumus. Viņš atgriezās ar ieteikumu strādāt vietā, kas atrodas 70 kilometru attālumā uz dienvidiem no Alepo – Eblu (saukta arī par *Tell Mardikh*). 1964. gadā Itāļu arheologu misija Sīrijā uzsāka savu darbību minētajā vietā.

Sākums nebija daudzsološs. Netālu no arābu ciemata *Mardikh*, kurā bija aptuveni 500 iedzīvotāju, atradās senas apdzīvotas vietas atliekas – biezs kultūrslānis 56 hektāru platībā. Atbilstoši vidējo austrumu standartiem, tā bija milzīga platība, un tieši šī iemesla dēļ bija vēl grūtāk veikt izrakumus. Kā gan lai iesāk tik grūti paveicamu darbu? Tomēr strādnieki neatlaidīgi turpināja strādāt, līdz 1968. gadā viņi atklāja ko pavisam aizraujošu. Tā bija salauzta statuļa, apmēram pusmetru augsta, uz kuras bija divdesmit sešu līniju uzraksts. Likās, ka šis uzraksts bija karaļa vārds. *Ebla Ibbit-Lim*. Ebla? Vai šis plakanaiss paugurs varēja būt senā Ebla?

Nākamā gada novembrī Matjē uz Romas stacijas perona nejauši satika kādu senu paziņu – Džovanni Petinato (Giovanni Pettinato). Viņš bija šumeru tekstu lietpratējs. Pēc īsas sarunas, Petinato jautāja: “Paulo, vai tu pēdējā laikā esi atradis ķīlraksta plāksnes?” Paulo pasmaidīja un atbildēja: “Atnāc pie manis ciemos šovakar.”

Petinato nevajadzēja aicināt divreiz. Tās pašas dienas vakarā viņš devās uz *Via Brescia 25*, un jau pavisam drīz aplūkoja fotogrāfijas ar Ibbit-Lim statujas uzrakstu. Petinato vēlāk rakstīja: “Satraukums, kādu es piedzīvoju pārskatot 26 uzraksta līnijas uz pussaplēstās statujas, nav aprakstāms.” Viņš apstiprināja, ka vārds Ebla šajā uzrakstā parādās vismaz divas reizes. Drīz pēc tam Matjē iecēla Petinato par oficiālo Eblas epigrāfu, tomēr šo lēmumu viņš vēlāk smagi nožēloja.

Pagāja vēl pieci rakšanas pilni gadi, līdz tika atklāts kaut kas tikpat saviļņojošs, kā puse no statujas. 1974. gada augustā Petinato saņēma telegrammu no Matjē Damaskā: “Atrastas 40 māla plāksnes. Es gaidu tevi Sīrijā.”

Septembra sākumā Petinato ieradās Damaskā, kur viņu lidostā sagaidīja Matjē. Viņi nekavējoties devās uz *Tell Mardikh*, un Petinato tika iedotas plāksnes. Viņš izskatīja katru no tām atsevišķi pilnīgā klusumā, tad palūkojās viņam apkārtesošo vīru gaidošajās sejās un teica: “Uzraksti šķiet atbilst Mezopotāmijas rakstībai, BET ES NESAPROTU NEVIENU VĀRDU NO TIEM.”

Kādu brīdi visi apbrīnā klusēja. Viņi raudzījās uz atzītu ķīlraksta pētnieku, kurš nesaprata nevienu vārdu no tā rakstības. Tad visi pēkšņi runāja vienlaicīgi. Tomēr tam nebija nekādas jēgas. Vārdi, lai gan tos varēja izlasīt, nebija pārtulkojami. Tie bija tikpat noslēpumaini kā uzraksts uz Belsacara pils, un tur nebija Daniēls, kurš varēja izlasīt uzrakstu un to pārtulkot.

Petinato nebija citas izejas, kā vien atgriezties Romā ar māla plāksnēm un nodoties intensīviem šīs šķietami jaunās valodas pētījumiem. 1975. gada 23. aprīlī Petinato publiskā lekcijā Romas

Pāvesta Institutā varēja atklāt, ka Eblas teksti ir sarakstīti ziemeļrietumu semītu grupas valodā, precīzāk, kānaāniešu valodā.

Tas bija sensacionāls atklājums. Kāds no kritiķiem pavīpsnāja: “Petinato izgudro jaunu valodu.” Tomēr ar laiku tika pierādīts, ka viņš to nedarīja, drīzāk viņš atklāja valodu, kas bija daudz vecāka, nekā jebkurš varēja iedomāties. Pētnieki pētīja valodu, kas, iespējams, bija viena no vecākajām valodām, kādā ir sarakstīti agrīnie Bībeles raksti.

Šis bija tikai ievads saviļņojumam, ko viņi piedzīvoja vēlāk. Pēc dažiem mēnešiem Petinato saņēma vēl vienu vēstuli no Matjē, kurš rakstīja, ka ir atrastas vēl citas plāksnes ar tūkstošiem tekstu un to fragmentu. Petinato drīz atgriezās izrakumos. 30. septembra vakarā tajā pašā gadā, kamēr Petinato kādā mazā istabiņā noliecies pētīja atrastās plāksnes, pie viņa atskrēja aizselsies ziņnesis, sakot, ka vietā, kurā viņš veica izrakumus, ir atrasts milzīgs daudzums māla plākšņu ar uzrakstiem. Paķerot petrolejas lampu, Petinato steidzās uz notikuma vietu, kur pa caurumu viņš ielūkojās telpā, kurā atradās plāksnes. Viņš redzēja, ka tur atrodas milzīga čupa putekļiem klātu plākšņu, kas aprakstītas ar ķīlraksta zīmēm.

Uzmanīgi laižoties astoņu metru dziļumā zem zemes, Petinato klusumā lūkojās apkārt uz putekļainajām plāksnēm, kuras tur atradās neskartas tūkstošiem gadu. Ar godpilnu sajūtu viņš paņēma pirmo plāksni, uz kuras bija rakstīts: “Argas pilsēta atrodas Eblas karaļa rokās; Ladainu pilsēta atrodas Eblas karaļa rokās.”

Kad Petinato bija iztulkojis *Ibbit-Lim* atrastās pusstatujas uzrakstus un identificējis *Tell Mardikh* kā Eblu, kritiķi viņu izsmēja. “Viens uzraksts neko nepierāda,” viņi sacīja, “šī statuļa varētu būt atvesta no tūkstošiem jūdžu liela attāluma.” Protams, tā tas varēja būt, tomēr tagad bija pieejami neapstrīdami pierādījumi, ka tas tā nav. Arheologi patiešām bija atraduši Eblu.

Pavisam kopā Eblā tika atrastas apmēram 20 000 plāksnes un plākšņu fragmenti, un Petinato dedzīgi strādāja, lai tās iztulkotu. Ar laiku atklājās daži pārsteidzoši fakti.

Šķiet, ka Ebla bija ne tikai liela pilsēta ar 260 000 iedzīvotāju, bet arī augsti civilizēta sabiedrība ar labi attīstītu izglītības sistēmu. 114 no atrastajām plāksnēm bija vārdu krājumi vai vārdnīcas, sastādītas alfabētiskā secībā, paskaidrojot vārdu nozīmi un pat izrunu. Dažas no plāksnēm bija vārdnīcas no šumeru uz Eblas valodu. Tāpat tika atrastas arī enciklopēdijas par botāniku, zooloģiju un mineraloģiju. Viena no plāksnēm bija tāda kā “Kas tas par putnu?” grāmata, kurā bija atrodami 142 putni, kas sastopami Eblas rajonā.

Tāpat uz plāksnēm bija īpašvārdi, kas ļoti līdzinājās šādiem vārdiem: Ābrahāms, Ādams, Ēsavs, Dāvids, Sauls, Tamars, Jetrus, Sisera, Delīla un vēl daudzi citi. Tur pat bija atrodami tādi vārdi kā Ben-Izrael, kas nozīmē - Israēla bērni. Protams, neviens nepieņēma, ka šīs plāksnes patiešām runā par Bībeles varoņiem, kuri saukti šajos vārdos, tomēr kļuva ļoti skaidrs, ka Bībeles teksti iegūst arvien svarīgāku vēsturisku nozīmi. Bībeles vārdi nebija tikai izdomāti vārdi. Tie bija īsti cilvēki ar īstiem vārdiem. Eblā dzīvoja cilvēki ar līdzīgiem vārdiem.

Arī vietvārdi bija nozīmīgi. Kāds no tekstiem bija par Sedomu un Amoru, kuras, kā Petinato vēlāk atklāja, bija Sodomā un Gomorā. Vēl pavisam nesen vēsturnieki kritiķi Sodomas un Gomoras iznīcināšanas stāstu, kas atrodams 1. Mozus 19. nodaļā, uzskatīja par izdomātu. Ārpus Bībeles šie pilsētvārdi nekur netika pieminēti, un lielākā daļa pētnieku tās sauca par leģendām. Tomēr Sodomā un Gomorā ir ne tikai pieminētas Eblas plāksnēs, tajās atrodami arī tādi Petinato atklātie vārdi kā Adma, Cebojima un Bela. Tieši šādā secībā šīs pilsētas ir arī uzskaitītas Ābrahāma un piecu ķēniņu stāstos 1. Mozus 14. nodaļā. Šis atklājums ir izraisījis protestu vētru pētnieku vidū, un pat Petinato atzina, ka šaubās par pēdējiem trīs vietvārdiem.

Diemžēl, Petinato un Matjē izstājās no komandas un Matjē kļuva par Eblas epigrāfu. Patiesībā, arheoloģiskajos arhīvos ir bijušas diezgan viltīgas izmaiņas saistībā ar Eblas personāla maiņām. Mēs nevaram arī aizmirst vardarbīgo uzbrukumu pret nelaimīgo Knudzinu par viņa atklājumu, ka hetiešu valoda radusies no indo-eiropiešu valodu grupas, lai gan viņš pats no tā vēlāk atteicās. Tomēr ar laiku tika pierādīts, ka viņam bijusi taisnība. Iespējams, mēs vēl daudz ko uzzināsim par Sedomu un Gomoru.

Kāda tam visam saistība ar Akadas Sargonu? Eblas plāksnes ir atklājušas, ka Sargons kādu laiku bija Eblas pakļāvībā. Patiesībā, Sargona mazdēls *Naram-Sin* pēc tam iekaroja un iznīcināja Eblu, un arheologi ir atraduši pierādījumus šādai rīcībai. Tomēr mums jāpieņem, ka Ebla reiz bija impērija, kas valdīja no Anatolijas līdz Sinaja kalnam, no Kipras līdz Persijai. Ilgu laiku vēsturnieki bijuši aizņēmti, pārrakstot grāmatas par Asīrijas vēsturi šajā laika posmā.

Sargons valdīja 56 gadus, pēc viņa troni ieņēma viņa dēli, kuri kopā valdīja 24 gadus. Pēc tam tronī nāca Sargona mazdēls *Naram-Sin*, kurš valdīja 37 gadus. Viņa nozīmīgākais vēstures piemineklis ir plāksne, kura piemin viņa uzvaru pār barbaru cilti no Zagros kalniem, kuri zināmi ar savādu vārdu - Lullubi.

Tomēr Asīrijas tumšākā stunda vēl tikai būs. Guti bija barbariska austrumu cilts, kuri spietoja cauri visai valstij, sev līdzīgi nesot nāvi un iznīcību. Viņi nebija civilizēti un aiz sevis atstāja tikai dažus vēsturiskus šausmu pilnus valdīšanas pierakstus.

Pēc šī tumšā laikmeta nāca cīņu pilns laiks starp Ūras un amoriešu valdniekiem, par kuriem vairāk mēs uzzināsim nākamajās nodarbībās. Tuvojoties 13. gadsimtam, Asīrijas troni ieņēma jauni, spēcīgi pašmāju ķēniņi. Adad-Nirari I savu karapulku veda uz rietumu pusi veikt jaunus iekarojumus, un viņa pēctecis Šalmanesers I sekoja viņa pēdās. Viņš atjaunoja Kalakas pilsētu, bībelisko Kalni. Drīz pēc tam valsts zaudēja savu varu, tomēr 10. gadsimtā asīriešu uzkundzēšanās pār Vidusaustrumiem bija kā atriebība, un impērija sasniedza savu ziedu laiku. Pirms mēs runājam par šo militārās varas un kultūras varenības laikmetu, mums jāpārbauda mūsu zināšanu avots.

Par zināšanām šajā jomā mums jāpateicas Henrijam Lajardam (Henry Layard), tomēr jāteic, kad viņš devās uz Vidusaustrumiem, viņam ne prātā nenāca, ka viņš kļūs par arheologu. Jaunībā viņš mācījās, lai kļūtu par advokātu, tomēr viņa tēvs nomira, kamēr viņš vēl bija jauns, tādēļ Lajarda jaunība nebija nodrošināta. Viņa māte bija nelaimīga, kad Lajards saņēma aicinājumu no sava onkula Ceilonā strādāt kopā ar viņu un kļūt par advokātu. Tajā pašā laikā Lajarda draugs Edvards Mitfords (Edward Mitford) arī devās uz Ceilonu, tādēļ abi vīri nolēma doties uz turieni kopā.

Vienīgā problēma bija tāda, ka Mitfords bija ļoti bailīgs jūrnieks, un viņš nevarēja pārvarēt ceļojumu uz ūdens, tādēļ abi vīri izlēma doties ceļā pa sauszemi – gaisa satiksme tajā laikā vēl nebija pieejama.

Viņi sāka savu ceļojumu ar karieti, turpināja ar transportu pa upi līdz sasniedza Dalmāciju. No šīs vietas tālāk vairs nebija iespējams doties ar sabiedrisko transportu, tādēļ atlika tikai viena lieta, ko darīt – nopirkt zirgus un turpināt ceļu zirga mugurā. Lajardam tas nenācās viegli, jo viņš nekad vēl nebija jājis zirga mugurā. Tas notika 1839. gadā.

Abi jaunie vīri nebija īpaši līdzīgi. Mitfordam bija 32, bet Lajardam 22 gadi. Viņiem bija pilnīgi dažādas intereses. Mitfordam interesēja daba – flora, dzīvnieki, putnu dzīve. Lajardam savukārt interesēja vēsture – cietokšņi, pilis un māksla. Kad viņi sasniedza Konstantinopoli, Lajards ļoti smagi saslima ar malāriju un gandrīz nomira. Ārsts uz viņa vēdera izgrieza vietu, no kuras jāatlej asinis. Par spīti šai smagajai ārstēšanas metodei, Lajards atlaba, un viņi turpināja savu ceļojumu.

Kad viņi sasniedza Jeruzālemi, Lajards uzstāja, ka jādodas uz Petru, pazudušo pilsētu, kas tika atklāta tikai 1812. gadā. Mitfords, kurš vienmēr bija piesardzīgs, nevēlējās tur doties, jo tā bija pārāk bīstama vieta, tādēļ Lajards turp devās viens. Divas reizes ceļā viņš gandrīz zaudēja savu dzīvību, un līdz brīdim, kad viņš atgriezās, Mitfordam bija apnīcis viņu gaidīt, tādēļ viņš bija turpinājis ceļu viens pats. Lajards viņu panāca Alepo un tālāk viņi devās uz Mosulu. Tur Lajards pirmo reizi ieraudzīja *Kuyunjik* pakalnus. Viņu pārņēma dziļa vēlme uzzināt, kas atrodas aiz šiem pakalniem.

Viņi apmetās uz divām nedēļām Mosulā. Šajā laikā Lajards iepazinās ar Teksjēru (Texier), kurš bija atklājis hetiešu pilsētu Hatusu Turcijā. Pēc tam viņi devās tālāk pa Tigras upi ar plosti, un ceļā Lajards redzēja Nimrudas drupas, un viņu pārņēma vēlme uzzināt, kas atrodas zem šīm drupām. Viņi palika Bagdādē pietiekami ilgi, lai iemācītos persiešu valodu, un tālāk jāja uz Hamadanu Persijā, kur viņu ceļi šķīrās. Mitfords vēlējās doties pa drošāko ceļu caur Kaspijas jūru, kamēr Lajards izvēlējās doties pa bīstamāku ceļu uz dienvidiem.

Lajards nekad nerasniedza Indiju. Viņš iesaistījās Bakhtiari ciltis pretošanās akcijā pret Persijas valdību un divus gadus pavadīja kopā ar viņiem. Tomēr, šī bija zaudēta cīņa, tādēļ viņš atgriezās Bagdādē, kur Anglijas vēstniecība viņam uzticēja nogādāt dažus sūtījumus uz Konstantinopoli. Pa ceļam Mosulā viņš satika Francijas vēstnieku Paulu Emīlu Botu (Paul Emile Botta), kurš, tāpat kā Lajards, interesējās par *Kuyunjik* pakalniem. Vēlāk Bota sāka veikt izrakumus šajā vietā, tomēr bez panākumiem.

Lajards pieņēma darba piedāvājumu Anglijas vēstniecībā Konstantinopolē. Tikmēr Bota savu darbu turpināja Korsabadā, kur viņam bija neaprakstāmi panākumi. Patiesībā, viņš pat uzrakstīja Lajardam: "Nāc, izbaudīsim arheoloģiskus priekus Korsabadā." Lajards nepieņēma aicinājumu, bet gan pārliecināja Anglijas vēstnieku seru Stratfordu Kaningu, ka tas nav Anglijas interesēs ļaut Francijai gulēt uz lauriem. Kanings finansēja Lajardu daļēji ar saviem personīgajiem līdzekļiem, un 1843. gadā Lajards atgriezās Mosulā.

Izrakumi Nimrudā jau no pirmā mirkļa bija panākumiem bagāti. Lajarda atrastie lielie asīriešu pieminekļi un statujas nonāca Londonā un izraisīja milzu interesi. To var saprast, jo tajā laikā vienīgais, kas Britu muzejā bija atrodams saistībā ar Asīriju, bija kāds prāvs stikla trauks.

Iespējams, vissvarīgākais Lajarda atklājums bija liels, melns pīlārs, uz kura bija attēlots svešzemju ķēniņš, kurš bija nometies uz ceļiem Asīrijas ķēniņa priekšā, tā izrādīdams savu cieņu pret viņu. Apmēram tajā laikā seram Henrijam Ravlinsonam (Henry Rawlinson) izdevās atšifrēt asīriešu ķīlrakstu (šis satraucošais stāsts atrodams nodarbībā par Persiju), un, kad abi vīri izlasīja pīlāra uzrakstu, viņi bija pārsteigti, uzzinot, ka attēlotais Asīrijas ķēniņš bijis Šalmanesers III, bet ārzemju ķēniņš bijis Izraēla ķēniņš Jehu. Tā bija pirmā reize, kad Bībelē pieminēta ķēniņa vārds atrasts uz vēsturiska pieminekļa.

1847. gadā Lajards atgriezās Londonā un sarakstīja ļoti slavenu grāmatu divos sējumos. Grāmatas nosaukums bija “Ninive un tās drupas”. 1849. gadā viņš atgriezās Mosulā; šoreiz viņam tika dota atļauja veikt izrakumus *Kuyunjik* pakalnos. Viņš guva panākumus, kurus iepriekš Bota tā arī nerasniedza. Viņš iekļuva Sanheriba pili un atrada dažus lielus pieminekļus, kas liecināja par asīriešu aplenkumu Lahišā – tas ir notikums, par kuru rakstīts arī Bībelē 1. Ķēniņu 18. nodaļā. Bībelē balstīto arheologu sabiedrībai tā bija sensācija. Viņš atrada arī pēdējā lielā Asīrijas ķēniņa Ašurbanipala pili, un šajā pilī tika atrastas 10 000 māla plāksnes un to fragmenti.

1851. gadā Lajards atgriezās Anglijā, lai darbotos politikā. Tomēr viņa veiktie atklājumi pavēra jaunu skatu uz vēstures zināšanām par vareno Asīriešu impēriju.

Atgriezīsimies pie Asīrijas 10. gadsimtā. Mēs atkal dzirdam par asīriešu panākumiem laikā, kad viņu valdnieki bija Ašurdans II 993. gadā pirms Kristus un Adadnirari II 910.-889. gadā pirms Kristus. Tad asīriešus piemeklēja Vidusaustrumu posts – Ašurnasirpals II, kura statuja pašlaik atrodas Birtu muzejā. Viņš bija nežēlīgs karotājs. Viņa ienaidnieki tika sadurti, pakārti un, tiem vēl dzīviem esot, tiem tika novilkta āda. Viņš uzbūvēja vērienīgu pili Kalnē, kas ir pirmā asīriešu celtne, kura tikusi izgreznota ar īpašajiem asīriešu bareljefiem. Vēlāk tie kļuva plaši izmantoti līdz pat impērijas beigu laikam. Tieši šo pili atklāja Lajards, kad viņš uzsāka savus pirmos izrakumus.

Ašurnasilpala dēlam Šalmaneseram III, kurš uz obeliska attēlots pieņemam nodevas no Jehus, izdevās uzturēt Impēriju. Tomēr šķiet, ka Karkāras kaujā viņš cieta neveiksmi. Šajā cīņā viņa pretinieks bijis Ben-Hadads no Sīrijas un Israēlas ķēniņš Ahabs, kurš minēts Bībelē Ēlijas stāstā 1. Ķēniņu grāmatā no 18. līdz 22. nodaļai. 824. gadā pirms Kristus Šalamanesera troni ieņēma viņa otrais dēls Šamšiadads V.

Šajā vēstures posmā Bībele vēsta, ka *“Tā Kunga vārds nāca pār Jonu, Amitaja dēlu: “Celies un dodies uz lielo pilsētu Ninivi; norāj to un paziņo tai, ka tās ļaunie darbi jau nonākuši Mana vaiga priekšā!”*” Tāpat Asīriešu vēsturiskajos arhīvos atrodami ieraksti par reliģisku reformu, kas notikusi Adadnirari III, kurš bija Semiramas dēls, valdīšanas laikā. Acīmredzot kad Jona parādījās Ninives ielās ar pārsteidzošo paziņojumu *“Vēl tikai četrdesmit dienas, tad Ninive tiks galīgi nopostīta!”*, ninivieši to ņēma vērā un mainīja savus ieradumus.

Tomēr pavisam drīz nožēlas noskaņa pazuda. 745. gadā pirms Kristus Tukutliapalešars III ieņēma troni un ar savu karaspēku veica tuvus un tālus sirojumus. Bībelē stāstīts par viņa iebrukumu Izraēlā. *“Tad Israēla Dievs modināja Asuras ķēniņa Fūla garu un Asuras ķēniņa Tiglat-Pilesera garu, un tie aizveda gūstā rūbeniešus, gadiešus un Manases puscilti.”* (1. Laiku 5:26)

Viņa dēls Šalmanesers V turpināja sava tēva iesākto impērijas paplašināšanu. Viņa lielākais militārais uzbrukums bija pret Izraēlas galvaspilsētu. *“Un ķēniņa Hiskijas ceturtajā valdīšanas gadā, Asīrijas ķēniņš Salmanasars devās uzbrukumā pret Samariju un to ielenca.”* (2. Ķēniņu 18:9) Šis aplenkums ilga trīs gadus. Pirms Samarija krita, notika militārs apvērsums; troni ieņēma Sargons II un viņš arī uzņēmās atbildību par Samarijas iekarošanu. Bībelē par šo notikumu rakstīti šādi vārdi: *“... un ieņēma pēc trim gadiem, Hiskijas sestajā valdīšanas gadā.”* (2. Ķēniņu 18:10)

Sargona dēls bija Sanheribs. Viņa galvaspilsēta sākumā bija Ašura, pēc tam Ninive, kur viņš uzbūvēja jaunu pili. Tieši šajā vietā Lajards veica izrakumus un atrada daudzus vērtīgus bareljefus. Sanheriba valdīšanas laikā bija vairāki sacelšanās mēģinājumi. Kad sacēlās Babilona, Sanheribs 689. gadā pirms Kristus to iekaroja, ar Eifratas ūdeņiem appludinot un faktiski iznīcinot pilsētu.

Kad Hiskija no Jūdejas atteicās maksāt nodevas, Sanheribs ielenca Jeruzālemi. Birtu muzejā atrodama māla plāksne ar Sanheriba lepnu uzrakstu: “Jūds Hiskija nepakļāvās manam jūgam. Es ielencu 46 no viņa nocietinātajām pilsētām. Viņu pašu es padarīju par cietumnieku Jeruzālemē, viņa karaliskajā rezidencē, kā putnu būrī.” Viņš neapgalvo, ka ir iekarojis Jeruzālemi. Arī

Hērodots un Bībele liecina, ka viņš vēlāk cieta pazemojošu sakāvi un atkāpšanos. Bībele saka: *“Tāpēc tā saka Tas Kungs par Asīrijas ķēniņu: viņš neienāks šinī pilsētā, un viņš neiešaus tur nevienu bultu, un viņš tai netuvosies ar lielo vairogu, un viņš neapmetīs ap to valni! Pa to pašu ceļu, pa kuru viņš atnāca, pa to viņam būs atkal atgriezties atpakaļ, bet šinī pilsētā viņš neienāks! Tāds ir Tā Kunga lēmums. Jo Es aizstāvēšu šo pilsētu, lai to izglābtu Sevis labad un Sava kalpa Dāvida labad!”* Un tanī pašā naktī izgāja Tā Kunga eņģelis un nogalināja asīriešu nometnē simt astoņdesmit piecus tūkstošus vīru; un, kad ļaudis no rīta agri cēlās, tad redzi, tur visus tos atrada mirušus, viss bija pilns ar miroņiem.” (2. Ķēniņu 19:32-35)

Drīz pēc viņa atgriešanās Ninivē, Sanheribu nogalināja viņa paša dēli, un Esarhadons ieņēma troni.

Iekarojot Ēģipti, Esarhadons padarīja impērijas robežas daudz plašākas, nekā jebkad pirms tam. Memfisa tika ieņemta, un zeme tika sadalīta 22 apriņķos, kurus pārvaldīja asīriešu gubernators. Viņš uzbūvēja jaunu pili Ninivē. Tajā vēl nav veikti izrakumi, un iespējams, nekad arī netiks veikti, jo tieši virs tās ir uzbūvēta milzīga mošeja. Musulmaņi tic, ka tur ir apglabāts pravietis Jona, tādēļ vieta nosaukta par *Nebi Yunus*. 1990. gadā ārējā sienā bija redzamas plaisas, tādēļ nācās ierakties pie pamatiem. Šajā procesā tika izrakta akmens vērša figūra.

Nākamais un arī pēdējais Asīrijas lielais ķēniņš bija Ašurbanipals. Viņš ne tikai vēlreiz iekaroja Ēģipti, bet arī ielenca dienvidu Luksoru un iekaroja to. Viņš arī pieņēma iepriekšējo Asīrijas ķēniņu ieradumu un uzbūvēja jaunu pili Ninivē. Viņš bija pašskolots pētnieks, un viņš izveidoja milzīgu bibliotēku savā pilī. Viņš ne tikai ieguva daudz ķīlraksta plāksnes, bet arī izveidoja to

plākšņu kopijas, kuru oriģinālus viņš nevarēja iegūt savā īpašumā. Šīs plāksnes atrada Lajards un nosūtīja uz Britu muzeju.

Tomēr lielā Asīrijas impērija tuvojās lejupslīdei, ko jau iepriekš bija paredzējuši Israēla pravieši. Visa Nahuma grāmata ir par Ninives likteni. *“Bēdas tai asinskārai pilsētai”* dārdēja pravieša balss, *“kas ir pārpildīta ar meliem un varasdarbiem... Bet pret tevi ir Tas Kungs pavēlējis, ka no tava vārda turpmāk vairs nebūs dzimuma... Es tev rakšu kapu, jo tu esi atrasts par vieglu.”* Ninivei bija jātiek apglabātai.

Beigas pienāca dramatiskas. 612. gadā pirms Kristus babilonieši un mēdieši iebruka Ninivē un pielaida tai uguni. Ķēniņš un viņa harēms gāja bojā ugunsgrēkā. Ar Ēģiptes faraona Neho atbalstu notika pēdējā lielā kauja pie Karhemišas, tomēr babilonieši uzvarēja un Asīrijas impērijai pienāca gals. Ninivi nekad neatjaunoja un vēja nestas smiltis to apraka tik ļoti, ka 200 gadus vēlāk neviens nezināja, kur atradās Ninive. Kad Bota veica izrakumus Korsabādā, viņš domāja, ka viņš ir atradis Ninivi. Kad Lajards beidza savus izrakumus Nimrudā, viņš atgriezās Londonā un uzrakstīja grāmatu *“Ninive un tās atliekas”*. Abi vīri domāja, ka viņi ir atraduši Ninivi, tomēr viņi abi kļūdījās, jo Ninive tika pilnībā aprakta.

Pravietis Cefanja paredzēja: *“Ninivi Viņš pārvērtīs par neauglīgi kailatni, kas būs izkaltusi kā tuksnesis, kur vidū apmetīsies ganāmpulki un baros mitīs visādi zvēri.”* (Cefanjas 2:13-14) Mūsdienās Mosulas gani gana savas avis Ninives kāpās, maz pamanot to vareno pilsētu, kas guļ aprakta zem viņu kājām. Nahums pareģoja, ka *“no tava vārda turpmāk vairs nebūs dzimuma”*, un Mosulas cilvēki Ninivi bija pilnībā aizmirsuši. Tikai

vēsturnieki šodien atceras godību un spožumu, kas piemita šai pilsētai.